

ده قدم برای نوشتن یک طرح درس خوب

مقدمه

راهنمای زیر تنها راه نوشتن طرح درس نیست، بلکه مروری کلی بر مهمترین و کلیدی ترین نکات پدید آوردن طرح درس است. با دنبال کردن گام به گام راهنمایی های زیر می توانید علاوه بر درست کردن طرح، شرح هر یک از اجزای طرح درس را نیز یاد بگیرید.

۱- روشن است که اولین چیزی که باید در نظر بگیرید، موضوعی است که می خواهید درس بدهید. این موضوع باید بر اساس استانداردهای آموزشی تدوین شده باشد. در ضمن باید بدانید که برای چه پایه ای طرح درس می نویسید و این نکته را تا پایان کار در ذهن خود داشته باشید و تخمینی هم از زمان لازم برای تدریس انجام دهید تا در بودجه بندی زمان به شما کمک کند. وقتی موضوع را مشخص کردید، باید به این مساله فکر کنید که چطور می خواهید آن را درس بدهید. حالا وقت آن است که سری به کتاب معلم درستان بزنید و ببینید که چگونه می توان استانداردهای خاص آن درس را رعایت کرد. این کار بسیار ارزشمند و لازم است، چون شما را مطمئن می کند که همه آنچه آموزش و پرورش کشور از یک معلم انتظار دارد را به بچه ها آموخته اید.

۲- برای اینکه مطمئن شوید طرح درس شما درست همان چیزی را که می خواهید آموزش می دهد، باید اهداف روشن و مشخصی تدوین کنید. دقت داشته باشید که اهداف نباید فعالیتهایی باشند که در طرح به کار برده اید، بلکه باید نتایج آموزشی آن فعالیتها باشند. مثلاً اگر می خواهید جمع کردن $2+3$ را به کلاس یاد بدهید، هدف شما چنین خواهد بود: " دانش آموزان می توانند نشان دهند که چطور 2 را با 3 جمع می کنند

اهداف باید به طور مستقیم قابل اندازه گیری باشند. (در این باره در بخش ارزشیابی بیشتر صحبت خواهیم کرد.) به عبارت دیگر مطمئن باشید که می توانید تعیین کنید به اهداف خود رسیده اید یا نه. واضح است که در یک درس می توانید بیش از یک هدف را دنبال کنید.

برای معنی دارتر کردن اهدافتان، می توانید هم هدفهای کلی و هم اهداف جزئی را در آن بگنجانید. اهداف کلی شامل هدفهای نهایی طرح درس است مثلاً " آشنا شدن با نحوه جمع دو عدد ". اما اهداف جزئی بیشتر به همان مواردی که در بالا ذکر شد شباهت دارند.

۳- ممکن است برای تعیین مواد و موارد مورد نیاز درستان لازم باشد تا انتهای کار صبر کنید، اما جای نوشتن آنها در ابتدای طرح درس است. به این ترتیب اگر کس دیگری بخواهد از طرح درس شما استفاده کند، قبل از هر چیز می تواند ببیند وسایل مورد نیاز را در اختیار دارد یا نه. مطمئن شوید تمام چیزهای لازم را نوشته اید تا در میانه کار و یا هنگام اجرای درس مشکلی برایتان پیش نیاید.

۴- ممکن است مایل باشید پیش درآمدی هم بنویسید. این پیش در آمد راهی است برای وارد شدن به طرح درس و جلب علاقه و توجه دانش آموزان نسبت به موضوعی که درس می دهید. یک مثال خوب در این مورد، تدریس کسرهاست. معلم می تواند درس را با این سوال شروع کند که اگر بخواهیم پیتزایی را بین ۵ دوست به اندازه های مساوی تقسیم کنیم چه راه حلی داریم و به آنها بگویید که اگر کار با کسرها را یاد بگیرند، می توانند این کار را به سادگی انجام دهند.

۵- حالا باید روند کار را گام به گام بنویسید، تا بتوان با انجام همه مراحل به اهداف تعیین شده رسید. این قسمت صرفا گفتن اینکه معلم باید این کار را بکند و آن چیز را بگوید نیست، بلکه تمام فعالیتهای مرتبطی که معلم باید انجام دهد، در این مرحله فهرست می شود. مثلا برای درس $2+2$ میتوانید روند کار را به صورت زیر بنویسید:

الف : معلم به هر بچه، ۲ مکعب می دهد.

ب : معلم از بچه ها می خواهد که روی کاغذ بنویسند چند مکعب دارند.

ج : بعد بچه ها باید یک علامت + زیر عدد دو بنویسند مانند این :

۲

+

د: معلم به هر دانش آموز ۳ مکعب دیگر هم می دهد.

ه : از دانش آموزان خواسته می شود که تعداد مکعبهای تازه را هم زیر ۲ بنویسند، مانند این :

۲

+ ۳

و : حالا بچه ها باید یک خط زیر عدد ۳ بکشند، به این شکل :

۲

+ ۳

ز : از دانش آموزان بپرسید با چند تا مکعب شروع کرده بودند، چند تا به آن اضافه کردند و در آخر چند مکعب دارند.

۶- بعد از تمام شدن روند کار، ممکن است بخواهید زمانی برای تمرین فردی بچه ها در نظر بگیرید. مثلا ممکن است به بچه ها وقت بدهیم تا اعداد متفاوتی را با استفاده از مکعبهایی که دوستانشان به آنها می دهند جمع کنند.

۷- درست قبل از رسیدن به مرحله ارزشیابی می توانید از یک پایان برای درس استفاده کنید. یک ایده خوب برای این کار بازگشتن به پیش درآمد است مثلا از بچه ها بپرسید حالا که کسرها را بلد هستند، چطور پیتزایشان را تقسیم خواهند کرد.

۸ - حالا باید بخش ارزشیابی کارتان را بنویسید. اکثر طرح درسها لزوما نیازی به امتحان ندارند، اما تقریباً تمام آنها به نوعی ارزشیابی یا برآورد از اینکه آیا اهداف مورد نظر برآورده شده اند یا نه احتیاج دارند. کلید نوشتن ارزشیابی خوب در این است که مطمئن باشید که ارزیابی شما، مشخصاً رسیدن یا نرسیدن به اهداف را اندازه می گیرد. بنابراین باید بین اهداف و ارزشیابی وابستگی مستقیم وجود داشته باشد. فرض کنید که هدف، توانایی جمع کردن دو عدد تک رقمی با هم باشد، ارزشیابی را می توان به این صورت انجام داد که بچه ها تک تک به نزد معلم بروند و با گرفتن مکعب از او عمل جمع را روی کاغذ برای او نشان دهند.

۹- برای دانش آموزان کم توان و معلول و کودکان پیشرو هم باید تطابقهایی در نظر گرفته شود. مثلاً تک تک اضافه کردن مکعبها برای دانش آموز کم توان و اضافه کردن ۹ به ۱۳ برای دانش آموزان تیز هوش. برای این کار بهترین راه این است که تفاوتهای فردی دانش آموزانتان را در نظر بگیرید.

۱۰ - اضافه کردن "بخش ارتباطی" هم ایده خوبی است که نشان می دهد چگونه این طرح درس می تواند با سایر موضوعات تلفیق شود. مثلاً به جای مکعبها می توان از دانش آموزان خواست اول ۲ سیب و بعد ۳ سیب دیگر را رنگ کنند تا هنر هم با این درس ترکیب شود. حتی شاید بهتر باشد که هر کدام از سیبها را با بافت متفاوتی رنگ آمیزی کنند. با وارد کردن موضوعات و کارهای فراوان، می توان واحدهای تماتیک پیچیده ای پدید آورد که موضوعات مرتبط را از دیدگاههای بسیار بررسی می کند. تکرار یک موضوع در قالبهای فراوان ما را از باقی ماندن آن در ذهن دانش آموزان مطمئن می کند.

خوب تمام شد! اگر دستورالعمل بالا را انجام داده باشید، حالا یک طرح درس موفق نوشته اید که می تواند به درد خودتان و سایر معلم ها هم بخورد. برای این که در این کار مهارت پیدا کنید، بهترین راه خواندن طرح درسهای دیگران و معلمان با تجربه است. امتحان کنید!

نمونه پیش نویس یک طرح

گام اول: مشخصات

گام دوم: اهداف محتوایی و شناختی

به این سوالات پاسخ دهید:

می خواهید دانش آموزانتان چه چیزی را بدانند یا قادر به انجام چه کاری باشند.

انتظار دارید دانش آموزان چه دانش، مهارت، استراتژی یا رفتاری را بیاموزند.

دانش آموزان چه محتوا یا مفهوم مهمی را یاد می گیرند؟

در این باره به چه استانداردهایی باید مراجعه کرد؟

برای این کار می توانید از این فرم استفاده کنید.

گام سوم: سوالات راهنمای درس

چرا بچه ها باید به این موضوع علاقه نشان دهند یا آن را بدانند؟

چه سؤالات بحث برانگیزی در مورد این درس وجود دارد؟

چه سؤالاتی دانش آموزان را کمک می کند تا بر جنبه های مهم موضوع تمرکز کنند؟

گام چهارم: ارزشیابی

چطور می فهمید بچه ها به اهداف مورد نظر رسیده اند؟

از چه ابزارهایی برای ارزشیابی استفاده می کنید؟

دانش آموزان چگونه در ارزشیابی مشارکت خواهند کرد؟

چگونه خود را ارزیابی می کنند؟

تکنولوژی چه نقشی در ارزشیابی خواهد داشت؟

گام پنجم: ارتباطات

کدامیک از نیازها، علایق و دانسته های قبلی دانش آموزان می تواند مبنایی برای این درس باشد؟

ممکن است دانش آموزان با چه مشکلات مفهومی ای روبرو شوند؟

چگونه می توان این درس را به سایر موضوعات درسی مرتبط کرد؟

گام ششم: فعالیتهای یادگیری

بچه ها باید چه فعالیتهای یادگیری مشارکتی و با ارزشی را انجام دهند؟

چگونه می توانند دانش و مهارت بیندوزند، دانایی، توانایی و خلاقیت خود را نشان دهند و یادگیری را

مدیریت کنند؟

به چه دلائلی می توان گفت این درس چالش برانگیز، بین رشته ای یا ویژه است؟

استفاده از تکنولوژی چگونه به یادگیری دانش آموزان کمک می کند؟

برای این کار می توانید از این فرم استفاده کنید.

گام هفتم: استراتژیهای تدریس

از چه تمرین هایی برای درس استفاده خواهید کرد؟

محیط اطرافتان چه اثری بر یادگیری این فعالیتها دارد؟

نقش شما چیست؟

نقش دانش آموزان در یادگیری درس چیست؟

مدیریت

دانش آموزان باید کی، کجا و چگونه کار کنند: کلاس، آزمایشگاه، گروهی و یا ... ؟

نیازهای دانش آموزان را چگونه برآورده می کنید؟

این درس برای یادگیری فردی چه تغییراتی باید بکند؟

چگونه از منابع اضافی استفاده می کنید؟

مواد و منابع

به چه منابع و کمک‌هایی احتیاج دارید؟

آیا به حضور اشخاص دیگر هم در کلاس نیاز هست؟

گام هشتم: ارزیابی درس و معلم

در اینجا باید سؤالات چالشی‌ای مطرح کنید که برای ارزیابی بازده درس به کار بیایند